

Opetus- ja kulttuuriministeriö pyytää lausuntoanne aiheesta:

Ehdotus kulttuuriperintöstrategiaksi

Viite:

Lausuntopyynnön diaarinumero: VN/1364/2021

Lausunnon laatija:

Puutarhataiteen seura r.y. Samfundet för trädgårdskonst r.f.

Lausuntopyynnön taustatiedot

Johdanto

Kulttuuriperintöstrategian lähtökohtana on monimuotoisen aineellisen, aineettoman ja digitaalisen kulttuuriperinnön ja kulttuuriympäristöjen vaaliminen, kehittäminen ja hyödyntäminen koko yhteiskunnan voimavarana. Tavoitteena on, että kulttuuriperintöä arvostetaan ja sen suojelu ja vaaliminen ovat kaikkien yhteinen tehtävä.

Strategiassa on neljä tavoitelukua, joissa painottuvat ihmisten ja yhteisöjen omistajuus, vastuu ja osallistumismahdollisuudet kulttuuriperinnöstä, kulttuuriperintö osana ekologista kestävyttä, osaamisen ja oppimisen tukeminen ja vahvistaminen sekä kulttuuriperinnön taloudellisen potentiaalin kestävä hyödyntäminen. Tavoitteissa on huomioitu läpäisevästi tieto ja taidot, digitaalisuus, alueellisuus, paikallisuus sekä kansainvälisyys. Tavoitelukuihin sisältyvät myös toimenpidelinjaukset.

Tausta

Strategian laatiminen perustuu pääministeri Sanna Marinin hallitusohjelman tavoitteeseen. Strategian laatiminen toteuttaa myös Euroopan komission 2018 hyväksymää eurooppalaista kulttuuriagenda (European agenda for culture).

Tavoitteet

Strategian tavoitteena on toimia toimeenpanon välineenä Euroopan neuvoston puiteyleissopimukselle kulttuuriperinnön yhteiskunnallisesta merkityksestä (ns. Faron sopimus). Lisäksi strategian tavoitteena on osaltaan edistää YK:n kestävä kehityksen toimintaohjelma Agenda 2030:n tavoitteiden saavuttamista.

Lausunto strategian tavoitteista ja toimenpidelinjauksista

”Strategian tavoitteena on toimia toimeenpanon välineenä Euroopan neuvoston puiteyleissopimukselle kulttuuriperinnön yhteiskunnallisesta merkityksestä (ns. Faron sopimus).” Faron selkeä ja helppolukuinen sopimus oli käänntekevä lisä kulttuuriperintöä koskevien eurooppalaisten ja kansainvälisten sopimusten kumuloituvassa listassa. Siinä lähestytään kulttuuriperintöä ihmisen näkökulmasta. Tavoiteltavan ideaalin mukaan hyödyntämällä kulttuuriperintöä viisaasti ja kestävästi ihmiset voivat paremmin. Faron sopimuksen konkretisoiminen vastaamaan Suomen kulttuuriperintöä on tervetullut.

Täytyy kuitenkin alleviivata, että Faron sopimuksen taustalla on useita julkilausumia, kuten Puutarhataiteen seuraa lähellä oleva Firenzen julistus. Osallistamista ja jakamista ei voida toteuttaa, jos ei kulttuuriperintöä ole tunnistettu, suojeltu tai säilytetty. Tunnistamisessa on kysymys arvottamisesta suhteessa olemassa olevaan. Se edellyttää selvityksiä, tutkimuksia, asiantuntemusta ja asiantuntijatyötä. Tavoite, jonka mukaan ”kulttuuriperinnön suojelu ja vaaliminen ovat kaikkien yhteinen tehtävä” olisi epärealistisena hyvä sanoittaa paremmin.

Ehdotuksen visio 2030 ”Kulttuuriperinnön merkitys yhteiskunnan voimavarana on vahvistunut ja sen seurauksena ihmisten elämänlaatu on parantunut: kulttuuriperintö toimii siltana ihmisten välillä ja tarjoaa ratkaisuja tulevaisuuden kehittämiseksi” on ehdottomasti tavoittelemisen arvoinen asia. Jos strategia on suunnitelma, jolla tavoiteltu päämäärä pyritään saavuttamaan, tulisi kulttuuriperintöstrategian olla konkreettinen ja realistinen suunnitelma, jolla vahvistetaan kulttuuriperinnön roolia yhteiskunnan voimavarana suhteessa tämänhetkiseen tilanteeseen.

Kiitollisena mahdollisuudesta kommentoida, rokenemme kuitenkin esittää kritiikkiä, sillä näkemyksemme mukaan OPM:n ehdotus kulttuuriperintöstrategiaksi on vaikealukuinen. Kuvausosuuksien, tavoitteiden, tahtotilojen parempi jäsentäminen helpottaisi lukijan tehtävää. Sen lisäksi tekstissä liikutaan usein niin yleisellä tasolla esim. ”Kulttuuriperintö liittyy kaikkeen ympärillämme ja se on osa elämäämme”, että sanat menettävät merkityksensä.

Luvussa 3 monimuotoinen kulttuuriperintömme tulisi näkemyksemme mukaan määritellä kulttuuriperinnön kentät/alat kansallisella tasolla. Luvun kolmessa ensimmäisessä kappaleessa puhutaan muutoksessa olevasta kulttuurillisesti ja kielellisesti monimuotoisesta yhteiskunnastamme, jossa perustuslain mukaan kaikilla on oikeus omaan kieleen ja kulttuuriin, myös vastuu todetaan.

Seuraavat kolme kappaletta koskevat Suomen kielellistä kulttuuria. Seitsemäs kappale toteaa museoiden, arkistojen ja kirjastoiden (tärkeän) roolin kulttuuriperinnön säilyttäjänä. Viimeisessä virkkeessä todetaan myös, että arvokkaita rakennushistoriallisia ja arkeologisia kohteita sekä maisemia on suojeltu lainsäädännön nojalla. Sen jälkeen listataan kulttuuriperintöalan julkisia toimijoita sekä esitetään kulttuuriperintöä määrinä.

Näkemyksemme mukaan luvun 3 alkuosa antaa yksipuolisen kuvan kulttuuriperinnöstämme, vaikka monimuotoisuudesta tulisi olla kysymys. Puutarhataiteen roolia yhteiskunnan saavutettavana voimavarana ei edes mainita. Puutarhataide on laaja käsite. Se kattaa historiallisia puutarhoja ja rakennettua maisemaa mutta myös suunniteltuja viheralueita lähiöissä. Kyseisen kulttuuriperinnön uhkana on sen huomioimatta jättäminen. Jos kulttuuriympäristöstrategiassa ei tunnisteta tätä kulttuuriperinnön laajaa, näkyvää, konkreettista, ekologiselta vaikutukselta merkittävää osa-aluetta, koemme sen puutteena. Rakentaminen on tällä hetkellä suurin uhka rakennetulle kulttuuriperinnölle sekä puutarhataiteelle.

Toteamme myös, että kulttuuriperinnön toimijakentällä 3.1 kulttuuriperintöyhteisö-käsitteen ytimessä olevat seurat, yhdistykset ja kansalaisjärjestöt ansaitsevat oman lukunsa. Nyt tätä laajaa asiantuntijoita ja harrastajia kokoavaa toimijakenttää ei mainita.

Tunnistamme työryhmänne vaikea tehtävän kommentoitavana olevan strategian laatimisessa ja pohdimme, onko yleensäkin mahdollista kirjoittaa koko kulttuuriperintöämme koskevaa strategiaa? Pitäisikö kulttuuriympäristöstrategia kirjoittaa erikseen? Sekoittuvatko käsitteet kulttuuri ja kulttuuriperintö? Kaikki meitä ympäröivä ei ole kulttuuriperintöä.

Toivomme että puutarha, puutarhataide, rakennettu historiallinen maisema ja suunniteltu maisema saavat näkyvyyttä ja että ne tunnistetaan merkittävänä voimavarana ja että strategia valmistuessaan tarjoaa keinoja edellä määritellyn maiseman kestävään vaalimiseen. Puutarhataiteen seura on kiinnostunut osallistumaan jatkotyöhön ja mahdollisten toimenpiteiden määrittelyyn.

Helsingissä 31.8.2022

Puutarhataiteen seuran hallitus